

ŠKANDÁL PANENSKÉHO POČATIA

TOMÁŠ HENŽEL (Vikár Cirkvi bratskej v Nitre)

Izaiáš 7, 1-17

Je čas Vianoc a toto obdobie so sebou prináša svoju zvláštnu atmosféru, rituály a zvyky. Špeciálne koláče, špeciálne jedlá, špeciálne kvety, špeciálna výzdoba, špeciálny stromček, špeciálne piesne, filmy a v neposlednom rade – špeciálne divadielka.

Každá trieda v každej škôlke si pripravuje nejaké vianočné predstavenie pre rodičov či starých rodičov. Okrem toho, že deti spievajú o snehuliakoch, mikulášoch a anjelikoch, sa niekedy do programu zmestí aj muzikálové prevedenie vianočného príbehu.

Do hlavnej úlohy treba obsadiť správnu Máriu a správneho Jozefa. Ak na teba vyšlo hrať somárika č. 2, každému je už v škôlke jasné, že s kariérou herca sa môžeš rozlúčiť. Somárik č. 2 je dosť nepodstatný. Je tam len na to, aby somárik č. 1 mal kamaráta, alebo aby v prípade, že somárik č. 1 nevládze niesť tehotnú Máriu, zaňho zaskočil.

Každé dieťa chce byť jednou z hlavných postáv Vianoc. A neverili by ste, koľkým ambicióznym rodičom záleží na tom, aby ju hralo práve ich dieťa. Nech moja „Sofinka“ vynikne ako Mária. Nech náš „Janko“ zahviezdi ako Jozef. Aby sme mohli byť hrdými rodičmi! Vždy sa to však týka len jedného šťastlivca.

Nechcem tu nikomu kaziť predvianočnú „atmosféru“, ale tie historické Vianoce sú na nespoznanie od Vianoc divadielkových. A to preto, že nie je ľahké zahrať škandál, kontroverziu, masaker a tajomstvo Vianoc.

Chcieť, aby moja dcéra bola Máriou, je ako chcieť pre svoju dcéru, aby v pätnástich otehotnela za veľmi zvláštnych okolností, ktoré jej skoro zničili celý život. Tie prvé Vianoce by asi nikto nechcel byť Jozefom ani Máriou.

Pisatelia Evanjelií nás o tom bohato presvedčajú. Ak by som mal jedným slovom vystihnúť prvé Vianoce, asi najvhodnejšie by bolo použiť slovo škandál.

V slovníku sa škandál (slovník.sk) vysvetľuje ako „pohoršujúca udalosť, verejné pohoršenie či verejná hanba“. To sa mi zdá byť ideálnym opisom udalostí, ako ich zachytili Matúš a Lukáš.

Matúš popisuje narodenie Ježiša z Jozefovho pohľadu – „Ako som sa stal otcom.“ Objavuje sa tu **škandál panenského počatia**.

Lukášovým historickým zdrojom bola pravdepodobne samotná Mária, lebo celý príbeh Vianoc sa opisuje z jej pohľadu: anjelova zvesť, Máriina pieseň, návšteva Alžbety... Celým jej príbehom sa tiahne jedna škandalózna vec – škandál pôrodu kráľa v jaslách.

No a evanjelista Ján je zase šokovaný vtelením. My bežne hovoríme o chlapovi Ježišovi ako o Bohu a ani si neuvedomujeme, aká prevratná tá fráza je. Je to neuveriteľné a šokujúce, ale nie nemožné.

Toto sú tri pohľady evanjelistov na rovnaké Vianoce. Sú plné neočakávaného prekvapenia a škandálu.

Pozrime sa dnes na Vianoce tak, ako ich prežil Jozef a ako to zapísal Matúš v 1. kapitole 18–25.

Položme si dve úplne jednoduché otázky:

Čo sa stalo?

Čo to znamená?

Na prvú otázku Matúš odpovedá príbehom o tom, ako sa stal Jozef otcom.

Píše sa rok 6 p. n. l. Mladý tesár Jozef zažíva možno najšťastnejšie obdobie svojho života. Práve sa zasnubil. Mária (povzdych) je už akoby jeho. Zásnuby boli spravidla rok pred svadbou a boli prvý štádiom svadby. Dievča ešte žilo s rodičmi, ale zásnuby boli právne záväzným kontraktom. Zrušiť takéto zásnuby sa dalo len oficiálnym rozvodom. Bolo to také... Už ste svojí, ale ešte nie ste. So sexom sa muselo počkať až do svadby. Ak by boli spolu spali, ľudia by to brali ako smilstvo a patrične by ho aj potrestali.

Jozefovi to však ani nenapadne. Miluje Máriu. Nevie sa dočkať, kedy si ju vezme za ženu.

No skôr, než prišiel deň D, *ukázalo sa, že počala z Ducha Svätého*. Ak by Matúš nepovedal, že z *Ducha Svätého*, popísal by akurát tak predmanželskú neveru. Tehotenstvo stredoškolačky a veľký škandál v malom meste. Škandál takého rozsahu, že na Máriinu rodinu vrhol nenormálnu hanbu a mohol sa skončiť jej ukameňovaním.

A čo Jozef? Miluje svoju snúbenicu, ale tej rastie brucho. Ťažko mu Mária mohla vysvetľovať, že vraj to je od Ducha Svätého. Dá sa uveriť tomu, že si tehotná a panna zároveň? Si tehotná, ale nie si mi neverná? Sotva.

On nebol o nič viac náchylný uveriť tejto verzii o jej čistote, nevinnosti a počatí ako ty a ja. Alebo koľko iných.

Veríme?

Pred niekoľkými rokmi sa anglické noviny *The Spectator* pýtali rôznych osobností, či veria v panenskú počatie. Ateista *Richard Dawkins* povedal: „Kresťanstvo uráža našu inteligenciu, ale aj našu prirodzenú mravnosť tým, že nástojí na tom, že musíme veriť absurditám z mytológie pohanstva a barbarstva.“

Čo iné by sme čakali od ateistu? Ak je tento materiálny svet ten jediný, čo existuje, tak potom všetko, čo by bolo nadprirodzené, je blbosť a urážka našej inteligencie. Všetko sa musí dať vedecky dokázať, a keďže pôrod panny je vedecky nemožný, nemôžeme tomuto veriť.

Ďalší ako Dawkins hovoria, že každé náboženstvo má mýty a legendy o tom, ako sa Boh stáva človekom alebo polobohom. Lenže všetky grécko-rímske paralely sú odlišné v tom, že sa v nich bohovia s ľuďmi milovali (podobne aj Mormoni). Matúš nám však znova a znova zdôrazňuje, že tu k sexu nedošlo.

1, 18 ... *skôr, ako sa zišli...*

1, 18, 20 *počala z Ducha Svätého*

1, 25 *Nepoznal ju, dokým neporodila*

Ku koncu druhého storočia známy židovský filozof *Celsus*, ktorý sa snažil vyvrátiť kresťanstvo, obvinil vo svojom diele Ježiša, že si svoj pôrod z panny vymyslel, a tiež hlásal, že Ježišovu matku Jozef vyhnal za to, že mu porodila nelegitímne dieťa. Tento popis udalostí sa stal oficiálnym židovským presvedčením ohľadne udalostí, ktoré popisuje Matúš a Lukáš. A vôbec nebol posledný.

Larry King hostoval najznámejšiu talkshow. Keď sa ho spýtali, s kým by najviac chcel robiť rozhovor, odpovedal: „S Ježišom Kristom.“ A na otázku, čo by sa ho chcel opýtať, odpovedal: „Chcel by som sa ho spýtať, či sa naozaj narodil panne. Odpoveď na túto otázku by pre mňa zadefinovala dejiny.“

Veríme tomu, čo hovoríme v Apoštolskom vyznaní viery? „*Verím v Ježiša Krista, Syna Jeho jediného, Pána nášho, ktorý sa počal z Ducha Svätého, narodil sa z Márie panny...*“

Prečo tomu veríš? Veď je to prirodzene nemožné. Toto je jeden zo škandálov Vianoc. Je to druhý najkontroverzejší zázrak – hneď po Ježišovom zmŕtvychvstání.

A naozaj, ak je prirodzený svet jediný, čo existuje, tak veríš v kraviny.

No ak pripustíme existenciu Boha dostatočne mocného stvoriť všetko, čo existuje, prečo pochybovať o tom, že by mohol vstúpiť do dejín týmto nadprirodzeným spôsobom?

Čo však Jozef a Mária?

Čo s tým spraví? Nevie pre to spávať. Miluje ju, ale nevie sa preniesť cez to, čo mu spravila. Nič nie je tak pokorujúce, ako keď ti je dievča neverné. Mnohí v meste si iste myslia, že to ON sa nezdržal...

Chce sa s ňou rozviesť, ale spôsobom, ktorý by nezhoršoval jej hanbu a spôsobom, ktorý by ju ochránil od potenciálne smrteľných dôsledkov nevery.

V čase, keď zvažoval všetky „pre“ a „proti“ rozvodu, prisnil sa Jozefovi sen. Prvý z troch, v ktorých ho anjel viedol. (V druhom mu anjel povedal, aby ušli pred kráľom do Egypta, v treťom mu zasa hovoril, aby sa po smrti Herodesa vrátili do Izraela.)

Anjel mu hovorí: *Jozef, syn Dávida, neboj sa prijať Máriu, svoju ženu. Veď to, čo sa v nej počalo, je z Ducha Svätého. Porodí syna a dáš mu meno Ježiš, lebo on zachráni svoj ľud z jeho hriechov.*

Máriina verzia o tom, ako sa malý človečik dostal do jej lona, je šialená a každý, kto by tomu uveril, bude považovaný za takého istého psychopata. Ale Boh poslať posla, aby Jozefa ubezpečil, že Mária si nevymýšľa. To dieťa je naozaj z Ducha Svätého. A on sa nemá zdráhať byť mu adoptívnym otcom.

Len tak sa Ježiš stáva súčasťou rodokmeňa, ktorý zaznamenáva Matúš hneď v úvode svojho evanjelia.

Jozef čaká syna, no nie vlastným pričinením, ale Božím. Jeho panna počala. Jeho Mária je tehotná zo stvoriteľského Ducha a on má byť adoptívnym otcom. Mária si nezaslúži, aby sa s ňou rozviedol, ale zúfalo potrebuje, aby jej bol oporou a aby ju miloval. Takto vidí udalosti Vianoc Jozef. Je to jeho príbeh „Ako som sa stal otcom.“

Odpovedá Matúš

Čo to znamená? Prečo sa dejú tieto zvláštne veci? Má to nejaký význam?

Odpoveď nájdeme, keď sa pozrieme na tú najhlavnejšiu postavu Vianoc. Dieťa. Kto je toto dieťa?

Odpovedá najprv evanjelista Matúš a potom posol, ktorého poslal sám Boh.

Matúš tieto zvláštne udalosti vysvetľuje ako naplnenie toho, čo povedal starozákonný prorok Izaiáš: „*Hľa, panna počne a porodí syna a dajú mu meno Emanuel, čo znamená Boh s nami.*“ (Izaiáš 7, 14)

Pomôže, keď sa na chvíľu pozrieme, čo znamenali jeho slová vtedy, v 8. storočí pred Kristom.

Ježiš, to dieťa škandálu,
je Boh – človek,
ktorý zachráni svoj ľud
z jeho hriechov.

Izrael je v tom čase obliehaný mocnou Sýriou. Na koho sa spoľahne Izraelský kráľ Acház? S kým vytvorí spojenectvo? S Bohom, alebo s Asýriou? Acház pochyboval, že by ho mohol Hospodin z tohto vysekať. V jeho mysli bola jedinou nádejou Asýria. Odmietol dôverovať Bohu a neprijal znamenie Božej oddanosti.

Napriek tomu mu Boh dáva znamenie, že ON BUDE so svojím ľudom a že ho neopustí. (Izaiáš 7, 14–16) Tým znamením bude narodenie dieťaťa, a kým to dieťa stihne dorásť, nepriatelia budú zničení. Boh bude s nimi, aby ich ochránil a zachránil. A presne to sa aj stalo. Izaiášovi sa narodil synček.

Lekcia naučená? Koniec príbehu? Už sa vždy spoľahnú na Boha? Božiu záchranu a Božiu prítomnosť nepotreboval Izrael len v 8. storočí pred Kristom, keď bojovali. Kedy nepotreboval Boží ľud, aby bol ich Boh s nimi?

Boh so svojím ľudom. To je vlastne príbeh celej Biblie. Od stvorenia až po nové stvorenie.

No a tu, v tomto zvláštnom príbehu panenského počatia sa to stáva tak skutočné, ako ešte doteraz nikdy. Boh bude žiť so svojím ľudom. To je veľká téma tohto evanjelia. Boh sa sťahuje k človeku na tridsať rokov. Ale nie len. Pre Matúša je toto obrovská vec. Veď čo sú posledné slová jeho knihy? ... *A hľa, ja som s vami po všetky dni až do konca sveta. (Mt. 28, 20)* Naveky Emanuel. Naveky so svojím ľudom. Ale žasni nad tým, ako škandalózne prišiel. Obdiv a vďaka je nanajvýš vhodná reakcia. Pripomínať si Vianoce je pripomínať si Ježiša a to, čo prišiel spraviť. V tom brušku prichádza sám Boh, aby bol so svojím ľudom. Nie je to úžasné?

To je Matúšovo vysvetlenie panenského počatia.

Vysvetľuje Posol Boží

Ale je tu ešte posol od samého Boha, ktorý prináša vysvetlenie:

Anjel hovorí Jozefovi, že má dať synovi meno Ježiš, lebo on zachráni svoj ľud z jeho hriechov.

Ježiš bolo veľmi populárne židovské meno. Údajne šieste najpopulárnejšie.¹ Po hebrejsky by to bolo Jozua, čo znamená „Hospodin zachraňuje“. Ježišove meno je teda odkazom na to, čo Boh robil, keď Jozua viedol Izrael do zaslúbenej zeme a ako ho znova a znova zachraňoval. Dať meno Ježiš svojmu synovi bolo vyjadrením očakávania, že Hospodin znovu zachráni svoj ľud od všetkých nepriateľov.

Dieťa Ježiš má byť odpoveďou na toto očakávanie a Matúš vo svojom evanjeliu sa k významu jeho mena opakovane vracia – Ježiš je ten, ktorý má moc odpúšťať hriechy (Mat 9, 2–6). Pri tom, ako naposledy večeria so svojimi učeníkmi, čítame: ...*vzal kalich, podakoval a dal im ho so slovami: Pite z neho všetci! Lebo toto je moja krv zmluvy, ktorá sa vylieva za mnohých na odpustenie hriechov.* (Mat.1, 26, 27, 28)

Dieťa škandálu je Boh

Ježiš, to dieťa škandálu, je Boh – človek, ktorý zachráni svoj ľud z jeho hriechov. On naplní sľub svojho mena tým, že zachráni Boží ľud z jeho hriechov vďaka svojej smrti na kríži.

Ako človek sa stáva naším zástupcom, nás hriešnych ľudí. Človek za človeka.

Ako bezhriešny Boh, jeho smrť má nekonečnú hodnotu, a preto je dostačujúca zachrániť každého. Aj teba.

Jeho panenský príchod je nutný k tomu, aby sa táto záchrana mohla začať.

Anjel teda vysvetľuje zvláštne udalosti Vianoc ako spôsob, ako dostať toho jediného vhodného záchranu na svet.

A on prišiel. Prišiel zvláštne. Prišiel zázračne. Prišiel tak, ako nikdy predtým. Prišiel osobne. Prišiel, aby bol so svojím ľudom. Prišiel, aby svoj ľud zachránil. ■

1- Richard Bauckham, Jesus and the Eyewitnesses: The Gospels as Eyewitness Testimony

Foto: L: BECHNÝ